

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **יישוב הדעת**

פרשת וירא

בס"ד | גיליון מס' 153

למה לעצור בעיצומה של בריחה ממוות?

ואקחה פת לחם... אחר תעבורו (י"ח ה)

פנאי, רצון ויכולת לחשוב על עצמנו, על עתידנו, על תפקידנו בעולם, על מה אנחנו רוצים להשיג ועל איך נשיג זאת.

והאמת, שמי שזקוק יותר מכל אחד אחר לתשומת הלב שלנו - זה אנחנו. כן, כל אחד מאיתנו, זקוק לתשומת לב של עצמו, לזמן איכות בו יישב עם עצמו, יכלכל את צעדיו, יחשוב על תפקידיו, על עתידו, על מה שהוא רוצה להשיג בחיים. הבעיה היא, שאין לנו זמן למי שיקר לנו מכל - לנו, לעצמנו. אין לנו זמן להקדיש ליישוב הדעת עבור עצמנו!

המציאות הזו אינה גזירת גורל, היא עובדה נפוצה, אך אנחנו יכולים בהחלט להעמיד לה 'סטופ', לעצור, לחשוב, להתיישב בדעתנו. לעשות דברים לא בשליפה ולא בחיפזון, לא כחלק מסרט נע ולא כי ככה עשינו אתמול. לחשוב, להתיישב בדעתנו. להרהר האם זה הדבר הנכון, איך עושים אותו נכון, ומה יוביל אותנו קדימה למטרות שלנו.

רבים מעידים, כי חייהם הפכו לאיכותיים לבלי הכר מהיום בו החליטו לכבות את מכשיר הטלפון הנייד לזמן מה ביום. שום דבר לא בורח, יישוב הדעת - כן. רבים עוצרים את השגרה הלחוצה לעשר דקות של ישיבה בחוסר מעש כביכול, כדי להרהר בהספקים, במה שנותר להספיק ואיך עושים את זה. אולי זה נראה כחוסר מעש, אך זהו המעש המועיל ביותר!

הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ע, חושף תגלית זו בדברי אברהם אבינו בפרשת השבוע, כשפגש את האורחים שבאו אליו. הם מבקשים לומר את דבר שליחותם ולהמשיך הלאה למשימה הבאה, ואברהם עוצר את המירוץ, מקפיא את המרדף. 'רגע רגע', הוא אומר, 'קודם כל תשבו. תנוחו. תאכלו משהו. תירגעו. אחר תעבורו' - אחר כך תמשיכו במירוץ החיים שלכם. קודם כל תנוחו, תשבו רגוע, תחשבו מה אתם עושים!

יהודי יקר! החיים לחוצים? המשימות רבות? הבה נשמור על יישוב הדעת, על קור רוח. נעצור קמעה, נתבונן. נכבה את רעשי הרקע, נצא לרגע מהמערבולת הלוחצת, ונחשוב על הדברים ביישוב הדעת ובמחשבה צלולה. כי יישוב הדעת - זה כל מה שצריך כדי להוביל את החיים באופן שמח, בריא, פורה ומאושר!

תגלית בעצירה דרמטית...

היה זה בשנות האימה, כשמכונות הרצח הנאציות פעלו במלוא התנופה, והפילו אימה וחרדה על כל נפש יהודית. בעיירה בוכניה הקטנה, דרומית מזרחית לקראקא, היה יישוב יהודי קטן שגם הוא לא ניצל ממלאכי המוות הגרמנים. הם הגיעו לעיירה, ותחילה ריכזו את כל היהודים שבה, כ-2,500 במספר, בגטו קטן וצפוף, תוך שמירה הדוקה לבל יברח מהם איש.

המתנה הגדולה ביותר שזכינו לה כבני אדם, היא הדעת, השכל, יכולת המחשבה. בזה יתרונו על פני כל בעלי החיים באשר הם, בכך אנו מיוחדים ושונים, נעלים ומשופרים. כי לנו יש שכל, בנו יש תבונה.

המוח האנושי הוא המכונה המשוכללת ביותר בתבל. הראיה לכך היא, שעם כל התקדמות הטכנולוגיה, עדיין לא הומצא ולעולם לא יומצא מכשיר שיש לו 'בינה אנושית' זהה למוח האדם. המוח שלנו מאחסן את הזכרון, מנתח את הנתונים העולים ממנו, קולט מה קורה סביבו ומעדכן אותנו מה לעשות בזמן אמת. זה היא הטכנולוגיה האפשרית, 'שפיץ' הקידמה ללא מתחרים.

הדעת היא הכלי המפצח את כל הנתונים. בעזרתו אנו מסוגלים לדון בין שתי ברירות שונות, ליצור סולם עדיפויות נכון, לכלכל את צעדיו בתבונה. לכן, חשוב

כל כך להעניק לדעת מקום של כבוד, לתת לדעת זמן ופנאי לפעול ולהתבטא. כי יישוב הדעת - הוא המפתח לתפעול שלנו, לתפעול המוח והשכל האנושי שלנו.

את מתנת הדעת שקיבלנו, מתוקף היותה כה יקרה ומעניקת היתרון האיכותי שלנו, עלינו לנצל היטב. נתאר לעצמנו מישור שזוכה במכונית משוכללת ביותר, אך מנצל אותה רק נסיעה איטית בשוליים. כמה חבל על המתנה היקרה שקיבל, הן היא מתבזבזת לריק! כשאדם מקבל מתנה כה גדולה ואיכותית כמו דעת, כמה כדאי לו להתיישב בדעתו ולעשות שימוש נרחב במתנה הזו, לנצל עד תום, להפיק ממנה את מירב התועלת!

הבעיה היא, שהעולם בו אנו חיים, פועל בדיוק בכיוון הנגדי. כמה שפחות להרהר, כמה שפחות לחשוב לעומק, כמה שיותר מהיר, אוטומטי, זמין, נטול חשיבה, נטול שימוש בדעת. היום לא צריך לזכור מספרי טלפונים ולא צריך לחשב תרגילי חשבון. לכל דבר יש תוכנה, לכל חשיבה יש תחליף ממוחשב. רק אל תחשוב, יהודי, רק אל תשתמש בדעת שניתנה לך במתנה!

העולם בו אנו חיים, הוא עולם של מירוץ, מרדף ללא גבולות. אדם שב הביתה - תוקפים אותו עלוני פרסום בתיבת הדואר. הוא פותח את הדלת, לא מספיק לומר שלום לילדיו, והטלפון כבר מצלצל. טרם הספיק לענות - וגם הסלולרי רוטט. הכל מהיר, רץ, אוטומטי, מבבלבל, נוטל את היכולת לחשוב, להרהר, לשקול בשיקול דעת. המציאות הזו מאבדת את יכולת הדעת, מונעת מאיתנו לעשות שימוש מועיל ופורה, תמידי ורציף, במתנת הדעת שקיבלנו!

וזה כל כך חבל, כי אנו עלולים לאבד בידינו את השימוש במתנה היקרה ביותר שלנו. אנו עלולים להפסיד חיים שלמים של ניצול עד תום של המשאב היקר ביותר שלנו. אנו עלולים להגיע למצב בו אין לנו

יותר חשוב מכתב דחוף!

הגאון רבי משה קליערס זצ"ל - רבה של טבריה, היה מופקד על 'קופת רבי מאיר בעל הנס' לצורכי עניי טבריה והסביבה. לקראת החגים וההוצאות המרובות הכרוכות בהם, נהג רבי משה לשלוח אגרות בקשה לנדיבי עם מחוץ לארץ, לבקש את עזרתם וסיועם.

המכתבים הוכנו זמן רב מראש, שכן רק פעם בשבועיים יצאה עגלת הדואר מטבריה לנמל חיפה, ומשם - עוד כמה שבועות של מסע עד לבתי הנדיבים שבגולה. אך באותה שנה השתהו מכיני המכתבים עד מאוד, והנה הגיע היום בו עגלת הדואר תצא מטבריה אל הנמל, ועדיין לא היו המכתבים מוכנים לשליחה...

כל אותו בוקר עבדו בני ביתו של רבי משה על הכנת המכתבים. במרץ ובזריזות עבדו, עד שבדיוק חמש דקות לפני צאת עגלת הדואר מטבריה - היו מוכנים המכתבים. אז קרא אחד מבני הבית לנכדו של רבי משה, וביקש:

'צדיק, קח בבקשה את המכתבים ורוץ מהר מהר לסוכנות הדואר. היחפז מאוד בדרכך, כי אנו בחמש הדקות האחרונות לפני צאת עגלת הדואר! הזדרז, כי כל התרומות עבור הוצאות החגים לכל עניי טבריה - מוטלות עכשיו על כתפייך!'

כשמוע רבי משה את הקריאה הזו, ניגש לחלון הבית וקרא בשמו של נכדו, הרץ לכיוון הדואר והמכתבים בידו. 'סבא, אני ממחר', זעק הנכד לעברו, 'אם אבוא אליך עכשיו - לא נספיק לשלוח את המכתבים בזמן!'

הסבא שמע, ובכל זאת סימן לנכדו לגשת אליו, ואז לחש באוזניו סוד חיים: 'דע לך נכדי הצעיר, כי כשאדם רץ - זה גורם רק נזק. עשה את כל פעולותיך ביישוב הדעת, בצלילות, בלי חיפזון. יישוב הדעת - חשוב מכל רווח שייגיע בעזרת המכתבים!'

המסר העולה מהסיפור בוקר ומהיר: יש משהו חשוב יותר מכל משימה, חשובה ככל שתהיה. קוראים לו יישוב הדעת. אם נספיק את המשימה ונאבד את יישוב הדעת - לא הרווחנו כלום. עדיף לשמור על יישוב הדעת בצלילות מליאה, זה מה שבסייעתא דשמיא יוביל אותנו להספיק את כל המשימות החשובות שלנו!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

אחד היהודים שנכלאו בגטו, היה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שנקלע לעיירה זו תוך כדי מנוסתו. השמועה כי הרבי עצור בתוככי הגטו וסכנה נשקפת לחייו, עשתה לה כנפיים בכל רחבי העולם היהודי, שנחרד להצלת אותו צדיק. מאות יהודים בכל רחבי תבל החלו בפעולות להצלתו, לחילוץ המהיר מהגטו והבאתו למקום מבטחים. סכומי עתק נאספו, שתדלנות רבות הופעלו, וכל המאמץ הזה נשא פרי:

היה זה בשעת לילה מאוחרת, בגטו בוכניה. כולם כבר נמו את שנתם בשלווה, רק הרבי ואחיו - הרה"ק רבי מרדכי מביילגורייא זי"ע, אביו של יבדלחט"א כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, היו ערים ומוכנים, יחד עם משמש צמוד. לפי האותות שקיבלו והסימנים שהוסכמו, אחרי חצות הליל הם אמורים להיות מוברים להונגריה השכנה, שבימים ההם טרם טעמה את נחת זרועו של המגף הנאצי האכזר.

אחר חצות נראה רכב קטן ומיושן עוצר ליד הבית. הנהג, קצין ריגול הונגרי ששודד בהון עתק, דחק בהם להיכנס לרכב, שאורותיו היו כבויים ורק נהמת מנועו נשמעה בדממה הלילית הסמיכה. הם מיהרו לעלות אל הרכב, שהחל בדהרה אל מחוץ לחומות הגטו, מאפילה לאורה, משעבוד לגאולה.

קשה לתאר בקצרה את מסכת הניסים הגלויים שהתלוותה לנסיעת הבריחה הפלאית הזו. שומרים נאצים הפכו לבחינת 'עניינים' להם ולא יראו, מפקדים אחרים שיתפו פעולה בתמורה להטבות שונות, שמירה עליונה והדוקה ממעל הוצמדה לנסיעת הרכב אל מחוץ לעיירה בוכניה, ואחר כך - אל הכביש המהיר המוביל להונגריה.

האווירה ברכב היתה שלובת אימה והודאה גם יחד. עם כל קילומטר נוסף שהרכב עבר, נמלט מגיא ההריגה, היתה תחושת סיפוק עמוקה על הנס הפלאי. לצד זאת, הכבישים היו גודשי חיילים, טנקים, רכבי צבא משריינים שהכניסו לחרדה קיומית את יושבי הרכב, והקצין ההונגרי שנהג בו - רעד על חייו.

לפתע, ביקש הרבי לעצור את הרכב. המשמש נחרד, המבריח נתקף לחלה. 'לעצור? עכשיו? עלינו עוד להספיק להבריח את הגבול להונגריה!', אך הרבי שב על בקשתו בעדינות אך בנחישות. המשמש ניסה לשכנע, דמו של המבריח אזל מפניו בחרדה תהומית, וטען: 'אנחנו חייבים להמשיך, אנחנו באמצע בריחה נועזת להצלת חייו!'

אך הרבי היסב את פניו בשלילה. מלווי הרבי הבינו כי דברים בגו, הן כל הבריחה הזו היא מעשה ניסים אחד גדול בכוחו של הצדיק, כדאי להמשיך להישען על הוראותיו המדוייקות. וכך, בעיצומה של הבריחה, בשולי הכביש המוביל ליציאה מהגיהנום הנאצי אל חוף מבטחים, עצר הרכב את נסיעתו.

הרבי יצא ממנו, והתיישב על אבן סמוכה. דקה ועוד דקה ישב הרבי על האבן, וכל רגע נראה בעיני מלווייו כנצח, בשל החרדה והדאגה לשלום מבצע הבריחה הנועז. 'מי יודע להיכן מכוונים שרעפי קודשו עתה', הרהר המשמש בשעת מעשה, 'מה יכול להיות כה חשוב, שמצדיק עוצרה בעיצומה של הבריחה הנועזת והמסוכנת?' - אך הרבי נותר בפנים חתומות, ישב ברוגע על האבן, ומקץ 10 דקות שב ועלה לרכב, בלי להסביר דבר...

הדבר נותר בגדר תעלומה, במשך שנים הועלו השערות שונות לסיבת עצירת הבריחה הפתאומית באופן כה מפתיע. מי שפתר את התעלומה היה הרבי בעצמו, עשור אחר כך, כשבפגישתו עם כ"ק האדמו"ר מבאיאן זי"ע, חשף את סיבת העצירה הפתאומית והסביר:

'בעיצומה של הבריחה, חשתי כי שלוותי אובדת ממני. אני מאבד את יישוב הדעת, את צלילות המחשבה שלי. הוכרתי לעצור, להתיישב, להירגע. להקפיד את מנוסת הבהלה, ולחזור ליישוב הדעת. הבהלה והלחץ הם קו אדום עבורי, אינני יכול לעבור אותו!'

דבריו אלו נשמעו מפי הרה"ח רבי יונה צלר זצ"ל שנכח באותה פגישה, והובאו בספר 'בקדושתו של אהרן', כדי ללמדנו:

נכון, גם בעת בריחה, גם בעת מצוקה, אפילו בזמן סכנת חיים - עוד יותר מסוכן הוא לאבד את יישוב הדעת, את היכולת לחשוב. המצב עשוי להלחץ, לפעמים צריך לקבל החלטות הרות גורל בזריזות, הרבה פעמים יש הרבה מדי משימות במעט מדי זמן. למרות זאת ואולי בגלל זאת - חשוב כל כך לוודא כי אנו נשארים ביישוב הדעת, צלולים במחשבה, רגועים.

הלחץ, הבהלה, המירוץ המטורף - הם אם כל חטאת. יישוב הדעת הוא המתנה הגדולה ביותר שניתנה לנו, ועלינו לנצל עד תום, להדוף את הלחצים, לעשות סדר בסדר היום שלנו, ולשמור על קור רוח בכל מצב וזמן. כך נזכה לחיים טובים ומאושרים מלאי סיפוק ושמחת חיים!

האבידה שנמצאה פעמיים...

על אם הדרך, בואכה העיר פרנקפורט, נראה סוחר סדקית עושה את דרכו העירה. מנהגו היה לנדוד מעיר לעיר ומכפר לכפר, למכור את מרכולתו ולהרוויח כמה פרוטות, מהן כילכל את בני משפחתו בלחץ ובדוחק רב. הזהובים הבודדים שהרויח בכל מסע כזה, היו אויר לנשימה לו ולמשפחתו, טרף לבני ביתו לכמה שבועות. הוא

שמר עליהם מכל משמר, צרר אותם בצרור קטן אותו הידק לתרמילו. כך נדד האיש מעיר לעיר, ויבוא עד פרנקפורט.

הוא נכנס לבית 'הכנסת אורחים', ביקש חדר והניח בו את מיטלטליו המועטים. ואז - - -

נחרד לגלות כי צרורו היקר אבד, אבד ואיננו. הצרור הקטן, בו אסף את מעט הזהובים שהשיג בעמל ויזע של שבועות, מעט הכסף האמור לפרנס את משפחתו עד המסע הבא - אבד ממנו ואיננו. הוא הופך את התרמילו, נאנח באכזבה, מפשפש בכליו ומנער את מצעיו. אפס - הצרור אבד ולא הותר עקבות.

פניו התכרכמו בצער, מעומק לבו נפלטה זעקת כאב. 'צרור כספי היקר, אייכה? - ביכה הסוחר העני, מחפש את הצרור שוב ושוב, מהפך בתרמילו בידיים רועדות. משהתייאש למצוא יצא החוצה, ופנה לבית המרא דאתרא, הגאון רבי אביש פרנקפורט זצ"ל.

'כבוד הרב, נכנס הסוחר בסערה לחדר הרב, 'עבדתי על כספי כמה שבועות, זה כל רכושי, זה אמור לפרנס את משפחתי לתקופת מה. והכסף הזה אבד, אבד ואיננו. מאין יבוא עזרי?' - התייפח הסוחר בכבי משתק, ופכר את ידיו בייאוש...

'רבי יהודי', האירו פני הרב לקראתו, 'שבה נא, ספר לי בבקשה את סיפורו של צרור כספי. כיצד היה נראה, אלו מטבעות היו בו, באיזה אופן היה קשור, היכן אבד ממך?' 'היה זה צרור בד בצבע שחור קטיפתי', סיפר הסוחר, 'ובתוכו 12 זהובים, 30 מטבעות נחושת, ועוד 18 פרוטות. זה כל הרווח שלי מהתקופה האחרונה, אותו צררתי בצרור הבד הקטן שלי. הוא היה קשור בחוט משי אדום, בקשר על גבי עניבה. כך היה נראה הצרור היקר שאבד ממני בבואי לפרנקפורט!'

'נפלא!' - אורו פני הרב לקראתו, 'נראה לי שצרור כזה, בדיוק כזה, מצאתי! אני נכנס לבדוק!' - אמר, והפיח תקווה ענקית בלבו של הסוחר השבור. הרב קם ונכנס לחדר הפנימי, ואחרי שעה קלה חזר, והצרור בידו. 'הנה לך אדוני הסוחר!' - הושיט הרב את הצרור ליהודי שלפניו, 'מצאתי את צרורך והרי שלך לפניך!'

'לא יאומן כי יסופר!' - צעק הסוחר באושר, ומישש את צרורו בחמדה בלתי מוסתרת. 'הודו להשם כי טוב! הצרור האבוד נמצא!' - חזר וקרא, ושב לבית 'הכנסת אורחים', אל מקום לינתו. הוא נכנס לחדר, הגיף את הדלת, והחליט לחפש מקום טוב להחביא בו את הכסף. בין לבין, בעודו מחפש, גילה:

צרור נוסף! אותו הדבר! זהה בדיוק!

הוא מאמץ את עיניו להבחין בין שניהם, ועד מהרה גילה כמה הבדלים קטנים, שהוכיחו מעל לכל ספק: הצרור המקורי שאבד ממנו - הוא הצרור אותו מצא כעת. הצרור השני שהושיט לו הרב - זהו צרור אחר, צרור שהרב ארגן לו מהרגע להרגע, תוך כדי שהותו בבית, תוך סיפור כיסוי שמצא את הצרור המקורי!

נכון ומבולבל שב הסוחר ופקד את בית הרב. אך ראה הרב את פניו - ומיד התחייך מאוזן לאוזן. 'מה קרה, מצאת את הצרור שאבד לך?' - שאל את הסוחר. 'מצאתי, אבל אני לא מבין כלום...' - גמגם הסוחר במבוכה. 'הרב מצא את צרורי? זה לא יתכן, כי צרורי היה בחדרי! מדוע הרב הביא לי צרור זהה משלו? מה הולך כאן?'

חיין הרב את חיוכו הטוב, והסביר: 'מיד בבואך לפניי, הבחנתי שאתה נסער, מבולבל, אובד עצות. הצרור האבוד יקר לך מאוד, והעובדה שאבד - נטלה ממך את יישוב הדעת, את היכולת לחפשו ברוגע ובשלווה. איך תמצא את הצרור כשאתה כה נסער ומבולבל? לכן הגשתי לך מיד צרור זהה. עכשיו, משצרוך היה בידך, שב אלך יישוב הדעת שלך, התחלת שוב לחשוב באופן צלול, ועד מהרה - מצאת את הצרור המקורי שאבד לך!'

נפעם האיש, השיב את הצרור של הרב לבעליו, ויצא מאת הרב בהודאה עמוקה. אכן, בעיניו ראה כי יישוב הדעת, החשיבה הרגועה, החיפוש מתוך צלילות ושלווה - הם שהובילו אותו למצוא את האבידה היקרה, את הצרור שאבד ממנו, ולא נמצא עקב סערת רגשותיו ובלבול מחשבותיו!

סיפור זה, המופיע בספר אוצר המאמרים מאמר כ"ו, כוחו יפה ללמדנו: לפעמים, כל מה שיהודי צריך, זה קצת יישוב הדעת. האבידות הגדולות ביותר, הדברים היקרים לנו ביותר, נמצאים בהישג יד, לו נהיה צלולים ומיושבים, רגועים ושלווים. כל שאיפה שלנו היא ברת מימוש, כל רצון שלנו אפשרי, אם רק נפעל להשיגם מתוך רוגע, בלי לחץ, בלי מהומה, מתוך יישוב הדעת ותבונה צלולה.

אנשים כה רבים מסתובבים בעולם, שואלים את עצמם מדוע איננו משיגים את שאיפותינו, למה איננו מצליחים ליישם את מה שחפץ ליבנו, היכן אבד לנו הסיכוי לחיים מאושרים, כיצד נמצא את הצרור האישי של ההישגים שלנו. כל מה שצריך לעשות הוא לעצור, לחשוב, לתכנן. לשבת ברוגע, בשלווה, ולחשוב על עצמנו, על החיים, על מה אנחנו רוצים להשיג ועל הדרכים להוביל אותנו לשם.

וכשנחשוב מתוך רוגע, ביישוב הדעת ובצלילות המחשבה - אכן נראה כי נזכה בעזרת ה' להשיג כל שאיפה ומשאלה, ונצליח ליישם את רצונותינו הכנים בצורה הטובה ביותר. כי יישוב הדעת במחשבה - הוא ערובה להצלחת הפעולה, בכל תחומי החיים!